

11. Малежик І. Аналіз забезпечення житлом населення країни: стан і перспективи / І. Малежик. [Електронний ресурс].- Режим доступу до статті: http://www.fpsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2778%3A2010-07-08-05-57-07&catid=74%3A2009-08-01-16-00-30&Itemid=37&lang=uk.
12. Малиш Н.А. Моделювання економічних процесів ринкової економіки: Навч. посібник / Н.А. Малиш.- К.: МАУП, 2004.- 120 с.
13. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №110 від 07.07.2011 “Про показники опосередкованої вартості спорудження житла за регіонами України” (розраховані станом на 1 липня 2011 року). [Електронний ресурс].- Режим доступу до докум.: http://cct.com.ua/2011/07.07.2011_110.htm.
14. Нудельман В. Дев’ята цивілізація / В. Нудельман // Дзеркало тижня.- 2007.- №16-17.- С.18.
15. Про встановлення тимчасових мінімальних норм забезпечення соціальним житлом: Постанова Кабінету Міністрів України №219 від 19.03.2008 / Офіційний вісник України. – 2008.- №23.- С.52.
16. Разумова Г.В. Оцінка забезпеченості населення житлом у регіонах України / Г.В. Разумова // Економічний простір. – 2010.- №43.- С.144-152.
17. Сєвка В.Г. Проблеми житлового будівництва Донецької області / В.Г. Сєвка, Н.Б. Паліга // Економіка будівництва і міського господарства.- 2011.- Том 7, №1.-С.47-57.
18. Статистичний бюлетень “Житловий фонд України” у 2010 році / Державна служба статистики України. – К.: ДССУ, 2011.- 376 с.
19. Статистичний бюлетень “Квартирний облік та кількість наданих квартир в Україні” у 2010 році / Державна служба статистики України. – К.: ДССУ, 2011.- 103 с.
20. Статистичний збірник “Чисельність наявного населення України” на 01.01.2011 р. / Державний комітет статистики України. – К.: ДКСУ, 2011.- 112с.
21. Строкань Т. Соціально-економічна оцінка територіальної організації житлово-комунального господарства / Т. Строкань // Економіст. - 2002.- №3.- С.70-73.
22. Щеглова О. Показники якості житлових умов населення у регіонах України / О. Щеглова // Економічний аналіз .- 2010. – випуск 5.- С.221-224.

УДК 631.162:631.11

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Калініченко А. Ю., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

Розглянуто проблему вивчення теоретичних аспектів забезпечення фінансової стійкості підприємства. Запропоновано послідовність планування фінансової стійкості суб’єктів господарювання.

The problem of studying the theoretical aspects of the financial sustainability of the enterprise. A sequence of financial sustainability planning entities

Постановка проблеми. У сучасних умовах економіки суб’єкти господарювання самостійно планують та здійснюють фінансово-економічну діяльність. При цьому найбільше уваги приділяють забезпеченню стабільності та прогнозуванню можливостей економічного зростання, що є неможливим без визначення таких базових характеристик, як платоспроможність та фінансова стійкість.

Фінансова стійкість підприємства є однією з головних умов успішної і стабільної роботи підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами такого ж профілю при отриманні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вища стійкість підприємства, тим більш воно незалежне від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризик банкрутства.

Управління фінансовою стійкістю є одним з основних елементів фінансового менеджменту на підприємстві, необхідною передумовою стабільного розвитку підприємства.

У сучасних умовах господарювання на підприємство впливає багато чинників, які знижують фінансову стійкість. До основних деструктивних чинників можна віднести істотну зміну структури та скорочення попиту, кризу неплатежів, недосконалу роботу таких економічних інститутів як банківська, кредитно-грошова, податкова системи.

Проаналізувавши ряд наведених факторів та враховуючи відсутність єдності поглядів науковців щодо розуміння поняття фінансової стійкості, запропоновано управління фінансовою стійкістю шляхом розробки послідовності планування фінансової стійкості [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний вклад в оцінювання фінансової стійкості підприємства внесли відомі вітчизняні та закордонні вчені: Білик М.Д., Білуха Н.Г., Бланк І.О., Брігхем Є.Ф., Ковальов В.В., Савицька Г.В., Шеремет А.Д. та ін. Вирішення цієї проблеми також знайшло відображення в роботах Азаренкової Г.М., Гриньової В.М., Гудзь О.Є., Єрмошенка М.М., Заруби О.Д., Крамаренка Г.О., Поддєрьогіна В.В., Сопко, А.М., та ін.

Метою статті є вивчення і аналіз методів управління фінансовою стійкістю підприємства з метою розробки послідовності планування фінансової стійкості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багато вчених розглядали поняття фінансової стійкості як невід'ємної складової фінансового стану успішно діючого підприємства. Так, наприклад, Федотова М.А. та Бєлих Л.П. визначають це поняття наступним чином: «Фінансова стійкість – це певний стан рахунків підприємства, який гарантує його постійну платоспроможність». З ними погоджуються М.С. Абрютіна й А.В. Грачов - фінансова стійкість підприємства є не що інше, як надійно гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури й поведінки партнерів. Вони ж виділяють і головну ознаку стійкості - це наявність чистих ліквідних активів, визначених як різниця між усіма ліквідними активами і всіма короткостроковими зобов'язаннями на той або інший момент часу.

В.В. Ковальов стверджує, що одна з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства - стабільність його діяльності у довгостроковій перспективі. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів. Отже, фінансова стійкість характеризується співвідношенням власних і позикових коштів.

Хоча, розглядаючи аналіз майнового положення, В.В. Ковальов вважає, що стійкість фінансового становища підприємства в значній мірі залежить від доцільності й правильності вкладення фінансових ресурсів у активи. З погляду М.В. Мельник - фінансовий стан вважається стійким, якщо організація має у своєму розпорядженні достатній обсяг капіталу для того, щоб забезпечувати безперервність своєї діяльності, пов'язану з виробництвом і реалізацією продукції в заданому обсязі, а також повністю й вчасно погашати свої зобов'язання перед персоналом по виплаті заробітної плати, бюджетом по сплаті податків і постачальниками за отримані від них поставки й послуги, формувати засобу для відновлення й росту необоротних засобів.

А.Д. Шеремет і Е.В. Негашев не дають визначення фінансової стійкості підприємства, а вважають, що різниця реального власного капіталу й статутного капіталу є основним вихідним показником стійкості фінансового стану підприємства.

Найбільш повно, на наш погляд, розкриває проблему фінансової стійкості підприємства Г.В. Савицька: «Фінансова стійкість підприємства - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів в мінливому внутрішньому й зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику» [5].

Дослідження різних точок зору стосовно змісту поняття «фінансова стійкість» показує, що по досліджуваній проблемі немає єдиного погляду різних авторів. Не всі автори викладають своє формулювання поняття «фінансова стійкість». Більшість із них представляють фінансову стійкість більш вузько, ніж варто було б, виражаючи фінансову стійкість одним або двома показниками. Однак очевидно, що фінансова стійкість – багатомірне економічне явище, отже, виражається системою показників.

Як висновок до проведеного аналізу поглядів різних вчених та основних характеристик фінансової стійкості організації, можна запропонувати наступне визначення фінансової стійкості підприємства як здатність здійснювати основні та інші види діяльності в умовах підприємницького ризику та змін середовища бізнесу з метою максимізації економічної вигоди власників, зміцнення конкурентних переваг організації з урахуванням інтересів суспільства та держави.

У системі складових елементів фінансової стабільності підприємства фінансова стійкість займає одне із головних місць. Тому необхідним є пошук шляхів досягнення певного ступеня фінансової стійкості підприємства. Для забезпечення фінансової стабільності функціонування підприємства у перспективі необхідно визначати конкретний рівень фінансової стійкості та здійснювати її кількісну оцінку. Велике значення мають визначення "певного ступеня" фінансової стійкості, низки чинників, що обумовлюють межу стійкості, обґрунтованості методичних підходів до її оцінки, особливо в умовах економіки кризового періоду. Кожне підприємство має визначити межу своєї фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість підприємства може призвести до його неплатоспроможності, а надлишкова – сприятиме створенню зайвих запасів та резервів, у зв'язку з чим зростуть витрати на їх

утримання, спостерігатиметься недоотримання прибутку та гальмування темпів економічного розвитку підприємства.

Визначення стандартизованої межі фінансової стійкості є складним процесом. Загальна стійкість підприємства може бути забезпечена лише за умови стабільної реалізації (своєчасної оплати за поставлену продукцію, надані послуги, виконані роботи) й одержання виручки від реалізації продукції, достатньої за обсягом, щоб виконати свої зобов'язання перед бюджетом, розраховуватися з постачальниками, кредиторами, працівниками тощо. Отже, загальна стійкість підприємства передбачає насамперед такий рух його грошових потоків, який забезпечує постійне перевищення доходів над витратами [4].

Саме ця рівновага є змістом фінансової стійкості, яка є головним компонентом (умовою) загальної стійкості підприємства. Фінансова стійкість відображає такий стан його фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство має можливість вільно маневрувати грошовими коштами, здатне забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції, а також покриття витрат на його розширення та оновлення.

Економічною практикою ряду підприємств доведено, що мати тільки передову виробничу технологію, найдешевшу робочу силу або успішно діючу службу реалізації продукції на сучасному етапі для компанії вже недостатньо. Зовнішнє середовище організації часто змінюється.

Сьогодні підприємства для функціонування на ринку та збереження конкурентоспроможності повинні постійно планувати свою господарську діяльність. При цьому кожна зміна несе не тільки загрози, але і нові додаткові можливості для досягнення майбутньої економічної вигоди. Підприємство повинно своєчасно виявляти зовнішні та внутрішні фактори нестійкості фінансового стану, проводити стратегічні та оперативні зміни для збереження фінансової стійкості.

Отже, необхідно вивчати способи управління фінансами підприємств та використовувати нові підходи, які дозволять у повній мірі реалізувати переваги планування фінансової стійкості [1].

При розробці послідовності планування фінансової стійкості підприємства необхідно враховувати фактори зовнішнього та внутрішнього середовища в їх тісному взаємозв'язку, розподіл залучених підприємством фінансових ресурсів, обсягів фінансових вкладень за конкретними напрямками діяльності підприємства, структурними підрозділами та проектами, що реалізуються підприємством.

Етап 1. Планування фінансового розвитку підприємства. На даному етапі проводиться постановка задач стратегії і тактики стійкого фінансового розвитку підприємства. Встановлюються альтернативні шляхи розвитку і формулюються основні напрямки розвитку для подальшої роботи над ними.

Завданням прогнозу на цьому етапі виступає детальне вивчення можливостей підвищення економічної активності підприємства у перспективних напрямках економічного росту. Проводиться оцінка затрат на реалізацію кожної альтернативи використання фінансових ресурсів та її ефективності відповідно до поставлених цілей.

Етап 2. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Оцінка фінансового потенціалу підприємства. Здійснюється аналіз внутрішніх факторів – складових потенціалу підприємства. На даному етапі необхідно визначити наскільки цілеспрямовано, взаємоузгоджено та раціонально взаємодіють елементи фінансової системи між собою, наскільки раціонально організована сама система, її структура, тому що від цього залежить величина фінансового потенціалу, а отже, і наближення фінансової системи до стійкої рівноваги. Стан фінансової системи підприємства тим ближчий до стійкої рівноваги, чим більший потенціал підприємства.

Аналіз впливу зовнішнього середовища на фінансову стійкість. Значну увагу на даному етапі треба приділити фактору найбільш слабких елементів фінансової системи підприємства. Від прогнозу даного етапу вимагається виявлення основних обмежень у технологічній області, у відтворенні основного капіталу, у виробничо-організаційній, макро- та мікроекономічній, інституційній сферах і т.д. Необхідно проаналізувати, яким чином підприємство може успішно протидіяти зовнішнім факторам та реагувати на них, посилюючи позитивні наслідки у власному фінансовому стані.

Прогнозування фінансової стійкості підприємства. Проводиться комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства та визначається тип фінансової стійкості за обраний період часу, а також можливі критичні точки розвитку фінансової системи. Важливою складовою методики оцінки та прогнозування фінансової стійкості являється чіткий розподіл дії планів стратегічних і оперативних заходів залежно від типу фінансового стану підприємства.

Етап 3. Розробка рекомендацій для управління фінансовими ресурсами підприємства. Для підприємства управління фінансовою стійкістю може виступати важливим фактором підвищення ефективності його діяльності, тому що дозволяє оптимізувати процес використання різних видів ресурсів. На даному етапі проводиться аналіз наявних можливостей запобігання фінансовій нестійкості на основі виконання вимог щодо економічного розвитку підприємства [2].

Таким чином, використання даної послідовності планування фінансової стійкості підприємства повинно забезпечити стійкий розвиток підприємства, фінансування різних видів діяльності підприємства із зовнішніх та внутрішніх джерел, а також раціональне використання фінансових ресурсів.

Висновки. Кожен суб'єкт господарювання прагне досягти та підтримувати стійкий фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність. Однією з основних проблем успішного функціонування підприємств України є відсутність комплексної оцінки фінансової стійкості, яка б надавала керівництву можливість своєчасно виявляти слабкі місця та приймати вірні рішення щодо забезпечення фінансового розвитку підприємства. На наш погляд, найбільш ефективним та відповідним сучасним умовам бізнесу являється підхід планового управління фінансовою стійкістю. Планування надає можливість підприємствам зібрати інформацію, яка надасть можливість прогнозувати майбутній фінансовий стан та запобігти негативним наслідкам діяльності (таким як збитки чи загроза банкрутства).

Література:

1. Батанова Т.В., Напрямки вдосконалення діагностики фінансово-економічної стійкості підприємства / наука молода, інтернет-конференція / <http://www.iconf.org.ua>.
2. Білик М.Д. Методи фінансового планування і прогнозування в управлінні фінансами // Збірник наукових праць. – Київ. Науково-дослідницький економічний інститут. – 2006. – Вип.9. – С.79-84.
3. Заюкова М. С. Теорія фінансової стійкості підприємства: Монографія / М. С. Заюкова, О. В. Мороз, О. О. Мороз, Т. М. Кравченко, І. М. Кулік, Л. В. Мосійчук, І. Б. Паламар. – Вінниця: УНІВЕРСУМ–Вінниця, 2004. – 155 с.
4. Кизим М. О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / М. О. Кизим, В. А. Забродський, В. А. Зінченко, Ю. С. Копчак. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 144 с.
5. Тридід О.М. Організаційні засади забезпечення фінансової стійкості підприємства / О.М. Тридід, К.В. Орехова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. – Частина 2, том 2. – С. 14–17.

УДК 627.12:379.857

ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ ЧЕРНІГІВЩИНИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ВІДПОЧИНКУ НА ВОДІ

Ганжа Я.Л., здобувач

Чернігівський інститут інформації, бізнесу і права, МНТУ

В статті визначено сутність та значення водних ресурсів для розвитку водного туризму в Чернігівській області. Досліджено методологічний та економічний механізм створення та функціонування оптимізаційної моделі відпочинку на воді. Розглянуто сучасний стан водних об'єктів, визначено комплекс аспектів туризму на воді, показано його вплив на розвиток області та зайнятості населення, запропоновано напрями для подальшого використання цього виду діяльності.

The article explains the purpose and value of water resources for the development of water tourism in the Chernihiv region. Investigated methodological and economic mechanism of the establishment and operation optimization models rest on the water. The current status of water bodies, determined the complex aspects of tourism on the water, shows its impact on the region and employment areas proposed for future use of this type of activity.

Постановка проблеми. В організації туристичного відпочинку особлива роль належить водним об'єктам. Водні ресурси Чернігівщини мають величезний потенціал для організації та розвитку відпочинку на воді. Площі Чернігівської області, зайняті водними об'єктами, складають 61,7 тис. га (1,9% території області), в тому числі 16,8 тис. га – під річками та струмками, 5,6 тис. км – під каналами, колекторами та канавами, 10,2 тис. га – під озерами та прибережними водоймами, 29,1 тис. га під водосховищами і ставками. Але, на даний момент, для організованого туристичного водного відпочинку використовується тільки три річки, а всі інші не задіяні до інфраструктури послуг на воді. Як показує досвід, відпочинок на річках і водоймах розширюється і стає таким же привабливим як і на морських узбережжях. Тому, на основі оптимізації можливості використання водних ресурсів в області, для розвитку водного туризму необхідно створити заходи щодо розширення потенціалу використання водної рекреації та включення їх в систему організованого відпочинку.